

Zápis ze 13. ročníku akvizičního semináře, konaného ve Středočeské vědecké knihovně v Kladně dne 11. června 2003

Téma: akvizice regionálních dokumentů (program na pozvánce)

1. Zahájení

PhDr. J. Bínová - Kádnerová, ředitelka SVK v Kladně, zahájila 13. ročník semináře a poukázala na to, že příští akviziční seminář se bude konat jinde než v kladenské knihovně. Uvedla programovou tematiku semináře (naposledy bylo toto téma v roce 1999) a sdělila, že pozvánky byly odeslány elektronickou cestou, ale bohužel muzejní knihovny nejsou v konferenci Knihovna. Po skončení semináře pro zájemce možnost prohlídky knihovny.

2. Moderování - průvodce programem

Ing. A. Brožek, ředitel SVK v Ústí n.L., přivítal zúčastněné a sdělil, že přihlášeno bylo sice 51 zájemců, ale dostavilo se nakonec 57 účastníků.

Odborný program:

3. Akvizice regionálních dokumentů z hlediska legislativy a typů dokumentů

PhDr. Jiřina Bínová – Kádnerová, Středočeská vědecká knihovna v Kladně

Legislativa:

Legislativní rámec – neperiodické publikace:

Zákony: 37/1995 Sb.

320/2002 Sb.

Vyhlášky: Vyhl. MK č. 252/1995 Sb. ze 6.10.1995

Vyhl. MK č.156/2003 Sb. z 15.5.2003

Stanovisko MK k některým ustanovením zák. č. 37/1995 Sb. o neperiodických publikacích

Legislativní rámec – seriály

Zákony: 46/2000 Sb.

302/ 2000 Sb.

320/2002 Sb.

Vyhlášky: Vyhl. MK č.52/2000 Sb.

Také zákon č.257/2001 Sb. (knihovní zákon) – hlavně § 2 – vymezení základních pojmů

Statuty a zřizovací listiny knihoven:

Krajská knihovna – formulace ze zřizovací listiny SVK Kladno + interní směrnice o koncepci doplňování knihovního fondu

Městská knihovna – formulace ze vzorové listiny

Obecní knihovna – formulace ze 2 vzorů zřizovacích listin
Muzejní knihovna – formulace ze vzorového knihovního řádu z webu NK ČR
Region: přirozený/historický
administrativní
Regionální dokumenty – hledisko vztahu k regionu:
obsahové
územní
autorské
typologické

Typologie dokumentů – 2 výklady:

- a) CD-ROM Identifikační popis dokumentů – Anna Stöcklová (P., UISK 2002)
- b) Záznam pro souborný katalog UNIMARC (P., NK 1998)

Rozdělení podle dr. Stöcklové:

knihy
seriály, seriálové publikace
speciální dokumenty
zvukové dokumenty
obrazové dokumenty
kartografické dokumenty
audiovizuální dokumenty
elektronické dokumenty

- 4. Doplnění regionálních dokumentů a jeho hodnocení formou „konspektu“ ve Studijní a vědecké knihovně Plzeňského kraje
-

Mgr. Anna Andrllová, SVK Plzeňského kraje – hovořila k těmto tématickým okruhům:

Vývoj státoprávního uspořádání regionu
Interní směrnice, metodické pokyny – výčet
Základní pojmy – definice regionu a definice regionální literatury

Způsoby získávání regionální literatury:

- a) povinný výtisk (periodika, knižní publikace, zvukové dokumenty, hudebniny)
- b) koupí (knihy-další exempláře, hudebniny-další exempláře, videokazety, CD-ROMy, DVD)
- c) dar (knihy a periodika z pozůstalosti, diplomové práce, rukopisy a strojopisy, exlibris)
Informační zdroje pro doplňování regionálních dokumentů :
 - a)klasické (papírové):
 - bulletiny (periodika)
 - knihy
 - nabídky a ediční plány regionálních vydavatelů i vydavatelů mimo region
 - regionální bibliografie, skryté bibliografie, zejména ve sbornících
 - nabídky vydavatelů dovážejících zahraniční literaturu (hlavně německou)
 - nabídky antikvariátů
 - seznamy vyřazené literatury z knihoven
 - nabídkové seznamy od soukromých osob

pravidelné výběry u knihkupců
účast a výběr na trzích regionální literatury (k Mezinárodnímu dnu muzeí je pořádají některá regionální muzea – u nás Chebské muzeum a známé je svými aktivitami Oblastní muzeum v Třebíči)
přírůstky regionálních fondů Západočeského muzea v Plzni
přírůstky regionálních fondů pověřených knihoven

b)elektronické:

ČNB

elektronická knihkupectví

elektronická databáze Nové knihy

souborné katalogy knihoven

jednotná informační brána NK

regionální databáze jednotlivých knihoven

nabídky na domovských stránkách archivů a muzeí

Druhy doplňovaných dokumentů – výčet

Fondy Studijní a vědecké knihovny Plzeňského kraje – částí je regionální fond – charakteristika, hodnocení

Strategie budování fondu včetně cíle a příslušných vazeb na informační zdroje

Problémy v doplňování regionálních dokumentů

5. Praxe krajských knihoven při doplňování regionálních dokumentů

PhDr. Olga Pitašová, Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové

Získávání regionální literatury – podobně jako v Plzni – minimálně ve 2 výtiscích (prezenčně v regionální badatelně + absenčně). Knihovna má právo na regionální povinný výtisk z 5 bývalých okresů, byla stanovena pravidla pro doplňování – je doplňována nadále celá oblast bývalého východočeského kraje (podobně jako v Plzni).

Vydavatelé na území regionu:

- a) velcí nakladatelé – plní bez problémů zákon z hlediska získávání regionálního PV
- b) menší nakladatelé – dodávají PV bez upomenutí
- c) další nakladatelé – musí se upomínat
- d) příležitostní nakladatelé – nevědí často o existenci zákona, regionální PV dodávají náhodně nebo vůbec

V knihovně zvažují možnost oslovení městských úřadů v kraji a osvědčila se praxe vkládání kopií zákonů a vyhlášek do dopisů při urgenci regionálního PV. Někteří nakladatelé zasílají automaticky i druhý výtisk za úplaty, často ale zdarma.

6. REDO – souborná databáze regionálních dokumentů knihoven Středočeského kraje

PhDr. Eva Wróblewská, Středočeská vědecká knihovna v Kladně

Souborná databáze regionálních dokumentů ve Středočeském kraji – vývoj ve 3 etapách včetně charakteristiky jednotlivých etap: 1992-1997

1998-2002
od konce roku 2002

Databáze REDO byla zpřístupněna na internetu v rámci grantu a propojena s ostatními bázemi.

Možnosti využití – přes 6000 záznamů (akvizice, MVS, aktualizace faktografických a bibliografických databází).

7. Úskalí a radosti regionální literatury

Jiří Padevět, knihkupectví Academia v Praze

Vztah knihkupce k regionální literatuře je nutný. Pan Padevět hovořil o druzích nakladatelství.

- a) nakladatelství státní – uvedl imaginární příklad Knihkupcova Lhota
Tato nakladatelství neumějí někdy obchodovat – nevědí, co je dodací list a komisioní prodej
- b) nakladatelství úřední – regionální ze zákona
- c) majitel nebo podílník úspěšného nakladatelství, který umí obchodovat
- d) lokální patriot, žijící svým okolím – nadšenec, znalý nakladatelského řemesla a distribuce

Knihkupectví Academia – získávání regionální literatury – problémem je získávání informací o existenci regionální literatury (zdroje: O.K., regionální tisk a webové stránky, osobní návštěva muzeí a galerií).

Tento příspěvek bude uveřejněn v časopise Knihkupec a nakladatel.

8. Využití databází na Internetu k zjišťování údajů o regionálních dokumentech

Ing. Aleš Brožek, Severočeská vědecká knihovna v Ústí nad Labem

Využitelné databáze:

NAK – adresář nakladatelů ČR (kvalitní databáze, je tvořena ve spolupráci s agenturou ISBN v NK v Praze. Jako vzor si vybral Chlumec u Ústí nad Labem a vyhledal počet zde sídlících nakladatelství včetně podrobné adresy – našel jedno nakladatelství Přírodní svět. ISN – ohlášené knihy a hudebniny (tato báze neumožňuje vyhledávat podle místa vydání, ale lze využít jiných různých polí)

JIB – jednotná informační brána (pomáhá při akviziční činnosti, ale můžeme označit maximálně 10 zdrojů, není možné vyplnit místo vydání) SVK v Ústí n.L. tam nemá žádný záznam o publikacích z Chlumce, protože máme software T-series, kde místo vydání není vyhledatelné

Knížní novinky (Svaz českých knihkupců a nakladatelů) – databáze vydaných titulů – v drtivé většině jen několik celostátních nakladatelství, je to chybová báze.

CASLIN – souborný katalog

SKAT

TAMTAM fy Anopress (lze získat informace z regionálních novin o vydaných či chystaných publikacích) . Problémem je, jak dotaz formulovat, aby se neobjevilo větší množství irelevantních článků.

Na závěr ing. Brožek řekl, že časem snad nakladatelé doplní i možnost vyhledávání podle

místa a vzniknou nové přínosné databáze.

9. Zkušenosti Městské knihovny v Praze se získáváním regionální literatury

Mgr. Zdeňka Prahlová, Městská knihovna v Praze

Městská knihovna v Praze má společné problémy s ostatními knihovnami.

Výhoda – fond pragensíí (= regionální literatura) budují od roku 1962, podle nového zákona mají nyní konzervační povinnost pro kraj Praha.

Studovna pragensíí – mají zde zpracované výstřižky a rešerše, vše ještě není uloženo v elektronické databázi. Regionální literaturou z jejich hlediska jsou média, týkající se Prahy geograficky včetně osobností a autorů.

Fond pragensíí prorůstá do jiných fondů – oddělení artotéky.

Loňská povodeň zničila část pragensíí v pobočce Holešovicích, kde byla studovna, fondy jsou zmrazeny a čekají na obnovu.

Pragensíí literatura v širším smyslu není získávána jen v jednom exempláři, knihovna má nyní 54 poboček, kde jsou i knihy s touto problematikou. Městské části si vydávají materiály, které nemá ani ústřední studovna, ale má je jen příslušná obvodní knihovna. Publikace se postupně zpracovávají do elektronických databází.

Městská knihovna v Praze vydala ke 111. výročí CD-ROM (s ročním zpožděním) – 50 ks je zde připraveno pro zájemce k rozebrání.

10. Zkušenosti s akvizicí regionálních dokumentů v muzejních knihovnách

Mgr. Naďa Čížková, Knihovna Jana Drdy v Příbrami

Fondu regionální literatury věnují zvýšenou péči od roku 1987, knihovna má regionální funkci.

Fond obsahuje 2356 knih, jednotek regionální literatury (knihy, vázané ročníky periodik, hrací karty, videokazety, CD-ROMy).

Modul 8 Lanius – informační databázi o regionálních institucích si vytvářejí sami.

Zdroje informací závisí na možnostech malých měst – mají dobré kontakty s obecními úřady, s informačními středisky, s tiskárnami, se školami a místními médii, dále získávají informace od čtenářů. Dobré kontakty a užší spolupráce je se Státním archivem v Příbrami a s Hornickým muzeem v Příbrami.

Média získávají koupí (nemají právo povinného výtisku), dost publikací je získáno formou darů a výměnou (ročně vydávají asi 12 publikací, spjatých s regionem a tyto publikace vyměňují včetně periodika Příbramský zpravodaj za jiné materiály). V komisi středisku prodávají v knihovně publikace obecních úřadů.

Nechávají si vázané ročníky regionálních periodik 3 roky nazpět, jinak je předávají Státnímu okresnímu archivu včetně nekompletních periodik.

Unikum knihovny :

- a) vlastní vydavatelská činnost (obsahově regionální)
- b) digitalizace ve spolupráci se Státním okresním archivem v Příbrami – skenování knih a periodik. Archiv poskytl skener, počítač a prostory a knihovna pracovní sílu.

Od roku 1999 existuje přes 200 CD s regionální literaturou (na internetu ke stažení) – obecná použitelnost CD, čitelnost textu, pro čtenáře zpřístupnění i knih z archivu.

Začalo se s digitalizací periodik – kritériem je aktuální potřeba (periodika, dále kroniky, mapy z ostatních dokumentů). Časem možnost nabídky obcím – zpracování kronik digitalizací.

CD se vloží do počítače s internetovým prohlížečem, CD se otevře, obsahuje i bibliografický popis, sledování je možné v normální nebo vysoké kvalitě. Ukázka CD – periodikum Horymír 1918.

11. Zkušenosti s akvizicí regionálních dokumentů v muzejních knihovnách

A: Mgr. Helena Kopáčová, Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích

Muzejní knihovna – pořizování regionálních dokumentů vyplývá ze závazné a interní legislativy a dalších normativních dokumentů.

Prioritní je obsahové hledisko, pak autorské.

Monografie a periodika jsou k dispozici prezenčně ve studovně a další dokumenty jsou ve sbírkových fondech – výčet. Půjčování je prezenční, neexistuje muzejní MVS, jen ve výjimečných případech se půjčují materiály absenčně badatelům.

Na výběr dokumentů dohlíží poradní akviziční sbor.

Získávání: nákupem, dary (včetně odborných studií), odkazy z pozůstalosti, výměnou.

Žádají v případě nutnosti i obecní úřady.

Knihovnu navštíví 500 badatelů za rok a mají k dispozici 150000 knižních svazků.

Svou produkci nabízí muzejní knihovna na muzejních veletrzích, letošní se konal v Třebíči.

Asociace muzeí a galerií vydala adresář a v této asociaci jsou sdruženy muzejní knihovny.

Prezentační činnost muzejních knihoven – na výstavách, přispívají do soupisu rukopisů a starých tisků.

adresa na webu: www.muzeumcb.cz

B: PhDr. Jana Michlová, Regionální muzeum v Teplicích

Fond muzejní knihovny má 75000 svazků a zahrnuje odbornou literaturu a literaturu sbírkové povahy včetně fondu 2 historických knihoven (klášterní knihovna cisterciáckého kláštera v Oseku a zámecká knihovna Clary-Aldringenů).

25 % regionální literatury pochází z běžného knižního trhu.

Knihovna má akviziční plán s cíly, hledisky výběru, tématickými okruhy. Regionálnímu hledisku se dává přednost u většiny sbírkových materiálů.

Dále hovořila PhDr. Michlová blíže o jednotlivých sbírkových fondech – typech dokumentů včetně zahraniční literatury.

Muzejní knihovně chybí finance pro nákup regionální literatury.

12. Diskuse a vystoupení distributorů (OPA aj.)

a) Multimediální centrum Praha

Barbora Hořavová, koordinátorka projektu, seznámila přítomné s projektem Rozmanitost do knihoven. V rámci tohoto projektu bude MKC rozesílat do 500 knihoven v ČR literaturu o multikulturních tématech a menšinách (5-10 titulů) a ve spolupráci s knihovnami pořádat doprovodné akce pro děti, mládež i dospělé.

Letošní ročník projektu bude rozšířen o mezinárodní seminář „Interkulturní dialog v knihovnách“ a na seminář navážou regionální školení knihovníků, zaměřená na rozšiřování interkulturní kompetence knihovníků, na problematiku knihoven jako komunitních center, multikulturní výchovu a vzdělávání a akvizici literatury. Součástí projektu bude i rozsáhlá

komunikační kampaň, zaměřená na širokou veřejnost. Seznam vybraných knihoven je možné najít na www.mkc.cz pod odkazem „Menšiny do knihoven“ (<http://mkc.cz/clanky.shtml?x=93242>)

Adresa na kontaktní osobu Barboru Hořavovou:

T/F: 224 872 121

e-mail: kampan@mkc.cz

b)OPA – obchodní a propagační agentura

Za tuto distribuční firmu, která slouží především knihovnám, hovořil dr. Türk, který řekl, že tato firma je už součástí inventáře akvizičních seminářů.

Z hlediska programu semináře připomněl, že pokud firmu osloví regionální nakladatel, tak je firma se s ním ochotna spojit a nebrání se distribuci této literatury.

Adresa :

V Zápoli 20a/1143

141 00 Praha 4

T/F: 241 725 053, 241 482 599

mobily: 603 415 880, 604 284 939

e-mail: opa-knihy@cbox.cz

13. Závěr

PhDr. Bínová – Kádnerová i ing. Brožek sdělili, že příští rok se bude 14. ročník akvizičního semináře konat v jiné knihovně – o konání má zájem Krajská vědecká knihovna v Liberci. Další semináře by se měly konat v nové Studijní a vědecké knihovně v Hradci Králové po její dostavbě.

Poděkovali přítomným za účast a sdělili, že zápis bude od července 2003 vystaven na webových stránkách Sdružení knihoven ČR : www.sdruk.cz

Zapsala:

M.Lichtenbergová, Severočeská vědecká knihovna Ústí nad Labem

18.6.2003